

ევროპის საბჭოს მინისტრთა
კომიტეტის რეკომენდაცია
(2003) 23 ციხის ადმინისტრაციის
მიერ უვადო და სხვა გრძელვადიანი
პატიმრების მართვის შესახებ

(მიღებულია მინისტრთა კომიტეტის მიერ 2003 წლის 9 ოქტომბერს მინისტრთა
მოადგილეების 2003 წლის 9 ოქტომბრის 955-ე შეხვედრაზე)

მინისტრთა კომიტეტი მინისტრთა საბჭოს სტატუსის მე-15 (ბ) მუხლით გათვალისწინებული პირობების მიხედვით, მიიჩნევს რა, რომ მინისტრთა საბჭოს წევრი სახელმწიფოების ინტერესის საგანია შექმნას საერთო პრინციპები საპატიმრო სანქციებთან დაკავშირებით იმ მიზნით, რომ მოხდეს ამ სფეროში საერთაშორისო თანამშრომლობის გაძლიერება, მიიჩნევს რა, რომ პატიმრობის აღსრულება მოითხოვს ბალანსის დაცვას, ერთი მხრივ, სასჯელაღსრულების ინსტიტუტებში უსაფრთხოების მიზნების უზრუნველყოფას, წესრიგსა და დისციპლინას შორის და მეორე მხრივ, პატიმრებისთვის მისაღები საცხოვრებელი პირობების, აქტიური რეჟიმისა და გათავისუფლებისათვის კონსტრუქციული მომზადების მიწოდებით, მიიჩნევს რა, რომ პატიმრები უნდა იმართებოდნენ იმ გზით, რომელიც ადაპტირებულია ინდივიდუალურ გარემოებებთან და შეესაბამება სამართლიანობის, თანასწორობისა და მიუკერძოებლობის პრინციპებს, მიუთითებს რა გრძელვადიანი სანქციების იმპლემენტაციის თაობაზე 2001 წლის ოქტომბერში ევროპის იუსტიციის მინისტრების მიერ მოსკოვში ჩატარებულ 24-ე კონფერენციის დროს მიღებულ რეზოლუციაზე, მიიჩნევს რა, რომ სიკვდილით დასჯის გაუქმებამ წევრ სახელმწიფოებში შედეგად მოიტანა სამუდამო პატიმრობის სანქციის გამოყენების გაზრდა, წუხს რა ბევრ ქვეყანაში არსებული ზრდის თაობაზე, ვინაიდან გრძელვადიანი პატიმრობის რაოდენობისა და ხანგრძლივობის გაზრდა იწვევს ციხის გადატვირთულობას და შეიძლება ზიანი მოუტანოს პატიმრების ადამიანურ მენეჯმენტს, მხედველობაში იღებს რა, რომ (99) 22 რეკომენდაციაში ჩადებული პრინციპების იმპლემენტაცია, რომელიც მოიცავს ციხის გადატვირთულობას და ციხის მოსახლეობის გაზრდას, ისევე როგორც ციხის ადმინისტრაციის უზრუნველყოფას ადეკვატური რესურსებითა და პერსონალით, მნიშვნელოვნად შეამცირებს მენეჯმენტის პრობლემებს, რაც დაკავშირებულია გრძელვადიან პატიმრობასთან და უფლებას იძლევა დაკავების უკეთესსა და მეტად დაცულ პირობებზე, მიიჩნევს რა, რომ კანონმდებლობა და პრაქტიკა, რომელიც შეეხება სამუდამო და სხვა გრძელვადიან პატიმრებს, უნდა შეესაბამებოდეს ევროპის ადამიანის უფლებათა კონვენციაში და მისი განაცხადით მინდობილი ორგანოების პრეცედენტულ სამართალში განმტკიცებულ პრინციპებს, მხედველობაში აქვს რა იმ პრინციპებთან შესაბამისობა, რომლებიც ჩადებულია წინა რეკომენდაციებში, კერძოდ:

- რეკომენდაცია (82) 16 ციხის დატოვების თაობაზე;
- რეკომენდაცია (83) 17 საშიში პატიმრების პატიმრობისა და მათთან მოქცევის თაობაზე;

- რეკომენდაცია (84) 12 უცხოელი პატიმრების თაობაზე;
- რეკომენდაცია (87) 3 ევროპული ციხის წესების შესახებ;
- რეკომენდაცია (87) 20 არასრულწლოვანთა გადაცდომის სოციალური რეაქციის თაობაზე;
- რეკომენდაცია (89) 12 ციხის განათლების თაობაზე;
- რეკომენდაცია (92) 16 საზოგადოების სანქციებისა და ზომების ევროპული წესების შესახებ;
- რეკომენდაცია (97) 12 სანქციებისა და ზომების იმპლემენტაციაში ჩართული პერსონალის თაობაზე;
- რეკომენდაცია (98) 7 ციხეებში ჯანმრთელობის დაცვის ეთიკური და ორგანიზაციული ასპექტების შესახებ;
- რეკომენდაცია (99) 22 ციხის გადატვირთულობისა და ციხის მოსახლეობის გაზრდის თაობაზე;
- რეკომენდაცია (2000) 22 საზოგადოების სანქციებსა და ზომებში ევროპული წესების იმპლემენტაციის გაუმჯობესების შესახებ;
- რეკომენდაცია (2003) 22 პატიმრობიდან პირობით გათავისუფლების შესახებ, რეკომენდაციას უწევს, რომ წვერი სახელმწიფოების მთავრობები:
- სამუდამო და სხვა გრძელვადიანი პატიმრების მენეჯმენტისას საკუთარ კანონმდებლობებში, პოლიტიკასა და პრაქტიკაში სარგებლობდნენ ამ რეკომენდაციის დამატებაში გათვალისწინებული პრინციპებით;
- უზრუნველყონ წინამდებარე რეკომენდაციისა და მისი თანმხლები ანგარიშის შედეგების დაგვარად ფართოდ გავრცელება.

(2003) 23 რეკომენდაციის დანართი

სამუდამო პატიმრისა და გრძელვადიანი პატიმრის განმარტება:

1. ამ რეკომენდაციის მიზნებისათვის სამუდამო პატიმარი არის პირი, რომელიც სასჯელს იხდის სამუდამო პატიმრობით. გრძელვადიანი პატიმარი არის პირი, რომელიც იხდის სასჯელს ან რამდენიმე სასჯელს, რომელიც მთლიანად შეადგენს ხუთ ან მეტ წელს.

საერთო მიზნები

2. სამუდამო და სხვა გრძელვადიანი პატიმრების მენეჯმენტის მიზნები უნდა იყოს:

- იმის უზრუნველყოფა, რომ ციხეები არის დაცული და უსაფრთხო ადგილი ამ პატიმრებისა და იმ ადამიანებისათვის, რომლებიც მუშაობენ მათთან ან სტუმრობენ მათ;
- წინააღმდეგობა გაუწიონ სამუდამო და გრძელვადიანი პატიმრობის საზიანო შედეგებს;
- გაზარდონ და გააუმჯობესონ ამ პატიმრების შესაძლებლობები,

წარმატებით დასახლდნენ საზოგადოებაში და გათავისუფლების შემდეგ იცხოვრონ კანონმორჩილი ცხოვრებით.

– სამუდამო პატიმრობაში მყოფებისა და სხვა გრძელვადიანი პატიმრების მენეჯმენტის საერთო პრინციპები.

3. მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული განსხვავებები სამუდამო და სხვა გრძელვადიან პატიმრობაში მყოფი პირების პიროვნულ მახასიათებლებში და უნდა მოხდეს მათი გათვალისწინება სასჯელის აღსრულებისას ინდივიდუალური გეგმების შედგენისას (ინდივიდუალიზაციის პრინციპი).

4. ციხის ცხოვრება ისე უნდა მოეწყოს, რომ მაქსიმალურად მიახლოებული იყო საზოგადოების რეალურ ცხოვრებასთან (ნორმალიზაციის პრინციპი).

5. პატიმრებს უნდა მიეცეთ შესაძლებლობა ციხის ყოველდღიურ ცხოვრებაში გამოიმუშაონ პირადი პასუხისმგებლობა (პასუხისმგებლობის პრინციპი).

6. ნათელი განსხვავება უნდა გაკეთდეს სამუდამო პატიმრობაში მყოფებისა და სხვა გრძელვადიანი პატიმრებისაგან წამოსულ ნებისმიერ რისკს შორის, რომელიც მიმართულია გარე საზოგადოების, საკუთარი თავების, სხვა პატიმრებისა და იმ პირების მიმართ, რომლებიც მუშაობენ მათთან, ან სტუმრობენ მათ (უსაფრთხოებისა და დაცვის პრინციპი).

7. მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული სამუდამო პატიმრებისა და სხვა გრძელვადიანი პატიმრების სეგრეგაციის არარსებობა მხოლოდ მათი სასჯელის გამო (საგრეგაციის არარსებობის პრინციპი).

8. სამუდამო ან გრძელვადიანი პატიმრის ცხოვრების ინდივიდუალური დაგეგმვა მიზნად უნდა ისახავდეს პროგრესულ სვლას ციხის სისტემაში (პროგრესის პრინციპი). სასჯელი დაგეგმვა

9. საერთო მიზნების მიღწევისათვის და ზემოთ აღნიშნულ პრინციპებთან~ შესაბამისობის გამო უნდა შეიქმნას და განვითარდეს სავალდებულო ინდივიდუალური გეგმები თითოეული პატიმრისათვის. ეს გეგმები უნდა მომზადდეს და განვითარდეს შეძლებისდაგვარად პატიმრის აქტიური მონაწილეობით და კერძოდ, დაკავების პერიოდის დასასრულისაკენ გათავისუფლების შემდგომი ზედამხედველობითა და სხვა შესაბამის ხელისუფლებასთან მჭიდრო თანამშრომლობით.

10. სასჯელის გეგმები უნდა მოიცავდეს თითოეული პატიმრის რისკისა და საჭიროებების შეფასებას და უნდა გამოიყენებოდეს სისტემატური მიახლოებისათვის შემდეგ საკითხებთან:

– პატიმრის წინასწარი მოთავსება;

– პროგრესული მოძრაობა ციხის სისტემაში უფრო მკაცრიდან ნაკლებად ამკრძალავი პირობებისაკენ, იდეალურ პირობებში საბოლოო ფაზას პატიმარი უნდა ატარებდეს ღია პირობებში, სასურველია საზოგადოებაში;

– მონაწილეობა დასასვენებელ და სხვა საქმიანობებში, რათა თავიდან იქნეს აცილებული ან განეიტრალებინა გრძელვადიანი პატიმრობის საზიანო შედეგები;

– პირობითი გათავისუფლების შემდეგ კანონმორჩილი ცხოვრების და საზოგადოებაში ადაპტაციის ხელშეწყობი პირობებისა და ზომების გატარება.

11. სასჯელის დაგეგმვა უნდა დაიწყოს ციხეში შესვლიდან შეძლებისდაგვარად სწრაფად, უნდა გადაიხედოს რეგულარულ ინტერვალებში და მოდიფიცირდეს საჭიროების შემთხვევაში.

რისკისა და საჭიროებების შეფასება

12. ციხის ადმინისტრაციამ ყურადღებით უნდა შეაფასოს და გადაწყვიტოს, არის თუ არა ინდივიდუალური პატიმარი რისკის მატარებელი საკუთარი თავისა და სხვების მიმართ. შეფასებული რისკები უნდა მოიცავდეს ზიანს საკუთარი თავის მიმართ, სხვა პატიმრების მიმართ, იმ პირების მიმართ, რომლებიც მუშაობენ მათთან, ან სტუმრობენ მათ, საზოგადოების მიმართ, ასევე გაქცევის შესაძლებლობა ან ციხის დატოვებისა თუ გათავისუფლების შემდეგ სხვა სერიოზული დანაშაულის ჩადენა.

13. საჭიროებების შეფასება საჭიროა იმისათვის, რომ მოხდეს პერსონალური საჭიროებებისა და მახასიათებლების იდენტიფიკაცია, რაც ასოცირებულია პატიმრის დანაშაულთან და ზიანის მომტან საქციელთან. შეძლებისდაგვარად მაღალ დონეზე უნდა გამოიყენებოდეს კრიმინოგენული საჭიროებები იმისათვის, რომ მოხდეს პატიმრის დანაშაულისა და ზიანის მომტანი საქციელის შემცირება როგორც პატიმრობის განმავლობაში, ასევე გათავისუფლების შემდგომ.

14. თავდაპირველი რისკისა და საჭიროებების შეფასება უნდა განხორციელდეს შესაბამისად გაწვრთნილი პერსონალის მიერ და სასურველია ეს მოხდეს შეფასების ცენტრში.

15. ა. გამოყენებულ უნდა იქნეს თანამედროვე რისკებისა და საჭიროებების შეფასების ინსტრუმენტები, როგორც ჩადებულია სამუდამო და სხვა გრძელვადიანი პატიმრების სანქციების იმპლემენტაციის გადაწყვეტილებაში.

ბ. ვინაიდან რისკებისა და საჭიროებების შეფასების ინსტრუმენტები ყოველთვის მოიცავენ შეცდომის შესაძლებლობას, ის უნდა გამოიყენებოდეს არა როგორც გადაწყვეტილების მისაღები ერთადერთი მეთოდი, არამედ შევსებული უნდა იყოს შეფასები სხვა ფორმებით.

გ. უნდა შეფასდეს რისკისა და საჭიროებების შემაფასებელი ყველა ინსტრუმენტი იმისათვის, რომ ცნობილი გახდეს მათი ძლიერი და სუსტი მხარეები.

16. რადგან არც სახიფათოობა და არც კრიმინოგენული საჭიროებები არარის არსებითად მუდმივი ხასიათის, რისკისა და საჭიროებების შეფასება განმეორებით უნდა განხორციელდეს ინტერვალებს შორის შესაბამისად გაწვრთნილი პერსონალის მიერ, რათა მოხდეს სასჯელის დაგეგმვის მოთხოვნებთან თანხვედრა, ან თუ არსებობს სხვაგვარი საჭიროება.

17. რისკისა და საჭიროებების შეფასება ყოველთვის უნდა უკავშირდებოდეს რისკისა და საჭიროებების მენეჯმენტს. ეს შეფასებები, თავის მხრივ, უნდა ეცნობოს უკვე არსებული სათანადო ჩარევებისა და მოდიფიკაციების შეთავაზებისას. ციხის უსაფრთხოება და დაცულობა

18. ა. ციხის კონტროლის შენარჩუნება უნდა ეფუძნებოდეს დინამიკური~ უსაფრთხოების გამოყენებას, რაც გამოიხატება პერსონალის მიერ პატიმრებთან სიმტკიცესა და სამართლიანობაზე დამყარებული პოზიტიური ურთიერთობების განვითარებაში, რაც კომბინირებული იქნება მათი პირადი მდგომარეობისა და იმის აღქმით, თუ რა რისკის მატარებლები არიან ინდივიდუალური პატიმრები.

ბ. ტექნიკური ხელსაწყოების გამოყენებისას, როგორებიცაა მალვიძარა ან წრიული დახურული ტელევიზიორი, ყოველთვის უნდა დაემატოს დინამიკური უსაფრთხოების მეთოდები.

გ. უსაფრთხოების ფარგლებში ციხის პერიმეტრზე უნდა იკრძალებოდეს იარაღის, მათ შორის ცეცხლსასროლი და პოლიციელის სპეციალური ჯოხის ტარების პრაქტიკა მათ მიერ, ვინც უშუალოდ ურთიერთობს პატიმრებთან.

19. ა. ციხის რეჟიმის ორგანიზება უნდა მოხდეს იმ ფორმით, რომ შესაძლებელი გახდეს მოქნილი რეაქციების მოხდენა უსაფრთხოებისა და დაცულობის ცვლასთან ერთად.

ბ. პატიმრების კონკრეტულ ციხეებსა თუ ფრთებში განთავსება უნდა ეფუძნებოდეს სავალდებულო რისკებისა და საჭიროებების შეფასებას და ამ გარემოში მათი მოთავსების მნიშვნელობას, რადგან მათი საჭიროებების მხედველობაში მიღება, სავარაუდოდ, შეამცირებს რისკს.

გ. კონკრეტული რისკები და გამონაკლისი გარემოებები, მათ შორის~უშუალოდ პატიმრების მოთხოვნები, შესაძლებელია ითხოვდეს ზოგიერთი პატიმრის სეგრეგაციას. საჭიროა ინტენსიური მცდელობები, რათა მოხდეს სეგრეგაციის თავიდან აცილება, ან თუ მაინც გამოიყენება, უნდა მოხდეს გამოყენების ვადის შემცირება.

20. ა. უსაფრთხოების მაქსიმალური აგრეგატი გამოყენებულ უნდა იქნეს მხოლოდ როგორც უკიდურესი ზომა და ასეთი ზომის გამოყენება რეგულარულად უნდა გადაიხედოს.

ბ. მაქსიმალური უსაფრთხოების ზომების გამოყენებისას განსხვავება უნდა იყოს იმ პატიმრების რეჟიმებში, რომლებიც არიან გაქცევის ან ზიანის მოტანის რისკის მატარებლები და იმ პატიმრებთან ქცევაში, რომლებიც არიან რისკის მატარებლები სხვა პატიმრების და/ან მათთან მომუშავე, ან მოსანახულებლად მისული პირების მიმართ.

გ. პატიმრების ქცევისა და უსაფრთხოების მოთხოვნების გათვალისწინებით, უსაფრთხოების მაქსიმალური ზომის გამოყენება მიზნად უნდა ისახავდეს მშვიდი ატმოსფეროს მიღებას, პატიმრების სოციალიზაციას, ფრთაზე მოძრაობის თავისუფლებას და უნდა ახდენდეს საქმიანობების ვარიაციების შეთავაზებას.

დ. საშიში პატიმრების მენეჯმენტი უნდა ეფუძნებოდეს (82)17 რეკომენდაციაში ჩადებულ პრინციპებს, რომლებიც შეეხება საშიში დამნაშავეების პატიმრობას და მათთან მოპყრობას. სამუდამო და სხვა გრძელვადიანი სანქციების საზიანო შედეგის განეიტრალება.

21. სამუდამო და სხვა გრძელვადიანი პატიმრობის საზიანო ეფექტის თავიდან ასაცილებლად და გასანეიტრალებლად ციხის ადმინისტრაცია უნდა ეცადოს:

- უზრუნველყოს, რომ სასჯელის მოხდის დასაწყისშივე მოხდეს შესაძლებლობების შეთავაზება და მოგვიანებით, საჭიროების შემთხვევაში, განემარტოს პატიმარს ციხის წესების, რუტინის და მათი უფლებებისა და ვალდებულებების შესახებ;
- მისცეს პატიმრებს შესაძლებლობა, წარმოდგენილი, შეძლებისდაგვარად ვრცელი, არჩევანიდან პირადად აირჩიონ ციხის დღიური საქმიანობა;
- შესთავაზონ ადეკვატური მატერიალური პირობები ფიზიკური, ინტელექტუალური და ემოციური სტიმულირებისათვის;
- განავითარონ სასიამოვნო და მეგობრულად განწყობილი დიზაინის დაწესებულებები, ავეჯი და დეკორაციები.

22. განასაკუთრებული მცდელობაა საჭირო ოჯახური ჯაჭვის გაწყვეტის თავიდან ასაცილებლად. ამ მიზნით:

- პატიმრები უნდა მოთავსდნენ შეძლებისდაგვარად ახლოს მათს ოჯახებსა და სხვა ნათესავებთან;
- წერილების გაგზავნა, სატელეფონო საუბრები და ვიზიტები შესაძლებელი უნდა იყოს შეძლებისდაგვარად ხშირად და განმარტობულად. თუ ეს დებულება საფრთხეს უქმნის უსაფრთხოებასა და დაცულობას, ან თუ რისკის შეფასებით არის გამართლებული, ასეთ კონტაქტებს შეიძლება თან ახლდეს გონივრული უსაფრთხოების ზომები, როგორებიცაა კორესპონდენციის მონიტორინგი და ჩხრეკა ვიზიტებამდე და მათი დასრულების შემდეგ.

23. ა. შეიძლება დაინერგოს სხვა კონტაქტების გარე სამყაროსთან, როგორცაა დაშვება გაზეთებზე, რადიოსა და ტელევიზორზე და სხვა გარე მნახველები.

ბ. ციხის დატოვების თაობაზე (82)16 რეკომენდაციაში გათვალისწინებული პრინციპების მიხედვით, კონკრეტული მცდელობები შეიძლება განხორციელდეს, რათა პატიმრებს სხვადასხვა ფორმით მიეცეთ ციხის დატოვების უფლება, თუ საჭიროა ესკორტის თანხლებით.

24. პატიმრებს შეიძლება ჰქონდეთ დაშვება შესაბამის დაცვაზე, დახმარებასა და მხარდაჭერაზე შემდეგ საკითხებში:

- მათი დანაშაულის პირობებზე, მსხვერპლისათვის მიყენებულ ზიანზე და ბრალეულობასთან ასოცირებულ სხვა გრძნობაზე;

– თვითმკვლელობის რისკის შემცირების თაობაზე, განსაკუთრებით უშუალოდ დაპატიმრების შემდგომ;

– გრძელვადიანი პატიმრობის საზიანო ეფექტების გასანეიტრალებლად როგორებიცაა ინსტიტუციონალიზაცია, პასიურობა, დაქვეითებული თვითშეფასება და დეპრესია. სამუდამო და სხვა გრძელვადიანი პატიმრების სპეციალური კატეგორიები.

25. ციხის ხელმძღვანელობა უნდა ზრუნავდეს უცხოელი პატიმრების რეპატრიაციის შესაძლებლობებზე, რაც შესაძლებელია მისჯილი პატიმრების ტრანსფერის ევროპული კონვენციით ან ორმხრივი შეთანხმებებით შესაბამის ქვეყანასთან. უცხოელ პატიმრებს უნდა ეცნობოთ ამ შესაძლებლობების თაობაზე. სადაც შეუძლებელია რეპატრიაცია, ციხის მენეჯმენტი და პრაქტიკა უნდა ეყრდნობოდეს უცხოელი პატიმრების შესახებ (84)12 რეკომენდაციაში გათვალისწინებულ პრინციპებს.

26. გარკვეული ძალისხმევა უნდა განხორციელდეს მგრძობიარე პატიმრების დასაცავად სხვა პატიმრების მუქარისა და ცუდად მოქცევისაგან. თუ საჭიროა დაცვითი სეგრეგაცია სხვა პატიმრებისაგან, თავიდან უნდა იქნეს აუცილებელი სრული იზოლაცია და შეიქმნას დაცული და მხარდამჭერი გარემო.

27. უნდა განხორციელდეს ქმედობები იმ პატიმრების ადრეული და სპეციალიზებული დიაგნოზისათვის, რომლებიც არიან, ან გახდნენ მენტალურად აშლილი და მათ მიმართ უნდა განხორციელდეს ადეკვატური მოპყრობა. უნდა იქნეს გამოყენებული მიმართულება, მოცემული (98)7 რეკომენდაციაში, რომელიც შეეხება ჯანმრთელობის დაცვის ეთიკურ და ორგანიზაციულ ასპექტებს.

28. უფროსი პატიმრები უნდა იღებდნენ დახმარებას იმისათვის, რომ შეინარჩუნონ ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობა. ამ მიზნით, ციხის ადმინისტრაციამ მათ უნდა მიაწოდოს:

– შესაბამის დიაგნოსტიკურ და სამკურნალო მომსახურებაზე დაშვება;

– სამუშაოს, ვარჯიშისა და სხვა საქმიანობების შესაძლებლობები, რაც ვარგისია ინდივიდი პატიმრის ფიზიკური და ფსიქიკური მდგომარეობისათვის;

– დიეტურად შესაფერისი საკვები, სპეციალური დიეტური საჭიროებების გათვალისწინებით.

29. ა. იმისათვის, რომ მომაკვდავ, ავადმყოფ პატიმარს მიეცეს ღირსეულად სიკვდილის საშუალება, უნდა მოხდეს მათი გათავისუფლება ისე, რომ მოხდეს მათთვის ციხის გარეთ მზრუნველობის მიღებისა და გარდაცვალების შესაძლებლობის მიცემა. თითოეულ საქმეში ციხის ადმინისტრაციამ უნდა მიმართოს ძალისხმევას, რომ ასეთ პატიმრებს და მათს ოჯახებს მიეწოდოთ შესაბამისი მხარდაჭერა და ზრუნვა.

ბ. შესაბამისი დახმარება უნდა გაეწიოს ამ პატიმრებს სასურველი პრაქტიკული მომზადებისათვის, მაგალითად, ანდერძის მომზადება, დაკრძალვის მომზადება და ა. შ.

30. ა. ვინაიდან ქალი პატიმრები, როგორც წესი, შეესაბამებიან სამუდამო ან გრძელვადიან პატიმრობაში მყოფი პირების უმცირესობას, მათი სასჯელის მოხდის ინდივიდუალური გეგმა უნდა შემუშავდეს ყურადღებით, რათა მოხდეს მათი საჭიროებების თანხვედრა.

ბ. ქალი პატიმრებისთვის უნდა გატარდეს კონკრეტული ძალისხმევა, რათა:

– თავიდან იქნეს აცილებული სოციალური იზოლაცია ქალი პატიმრების ძირითად მოსახლეობასთან შეძლებისდაგვარად შერწყმით;

– ქალ პატიმრებს, რომლებიც დაექვემდებარნენ ფიზიკურ, ფსიქიკურ და სექსუალურ ძალადობას, მიეცეთ დაშვება სპეციალურ მომსახურებებზე.

გ. დედებს, რომლებიც იხდიან სამუდამო ან სხვა გრძელვადიანი პატიმრობის სასჯელს, არ შეიძლება უარი ეთქვათ თან იყოლიონ მოზარდი შვილები მხოლოდ მათი სასჯელის გამო. როდესაც მოზარდები იმყოფებიან დედებთან, ციხის ადმინისტრაციამ უნდა უზრუნველყოს შესაბამისი პირობების შექმნა.

31. მენეჯმენტმა სპეციალური ყურადღება უნდა მიაქციოს და განსაკუთრებული მზრუნველობა გამოიჩინოს იმ პატიმრების პრობლემების მიმართ, რომლებმაც, სავარაუდოდ, მთელი ცხოვრება ციხეში უნდა გაატარონ. კერძოდ, მათი სასჯელის დაგეგმვა უნდა იყოს საკმარისად დინამიკური და უფლებას უნდა აძლევდეს მათ, სარგებელი მიიღონ აზრიან საქმიანობებში და ადეკვატურ პროგრამებში მონაწილეობით, მათ შორის მათთვის სასჯელთან ადაპტირებაში დასახმარებლად შექმნილი ინტერვენციისა და ფსიქოლოგიის მომსახურებაში.

32. ა. გრძელვადიანი პატიმრობის სასჯელის მქონე არასრულწლოვანი პატიმარი შეიძლება მოთავსდეს მხოლოდ მათს სპეციალურ საჭიროებებზე მორგებულ ინსტიტუტებსა თუ განყოფილებებში.

ბ. არასრულწლოვნებისათვის რეჟიმებისა და სასჯელის დაგეგმვა უნდა ეფუძნებოდეს შესაბამის პრინციპებს, რომლებიც ჩადებულია გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენციაში ბავშვთა უფლებების შესახებ და რეკომენდაციას №R (87) 20 არასრულწლოვანთა გადაცდომის სოციალურ რეაქციებზე და განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიაქციოს:

– დებულებას ადეკვატურ განათლებასა და სწავლაზე;

– მშობლებთან და ოჯახის წევრებთან კავშირების შენარჩუნების

საჭიროებას;

– დებულებას ემოციური განვითარებისას ადეკვატურ მხარდაჭერასა და მიმართულებებზე;

– შესაბამისი სპორტული და დასასვენებელი აქტივობების შესაძლებლობას;

– არასრულწლოვნის მოზრდილთა რეჟიმში გადაყვანის ყურადღებიან დაგეგმვას, არასრულწლოვნის პერსონალური განვითარების მხედველობაში მიღებით;

– სამუდამო და სხვა გრძელვადიანი პატიმრების საზოგადოებაში რეინტეგრაციის მენეჯმენტს.

33. იმ მიზნით, რომ საშუალება მიეცეთ სამუდამო და სხვა გრძელვადიან პატიმრებს, გადაჭრან გრძელვადიანი ჩაკეტილობიდან კანონმორჩილ საზოგადოებაში გადასვლისას წარმოქმნილი კონკრეტული პრობლემები, მათი გათავისუფლება წინასწარ კარგად უნდა მომზადდეს და უნდა მოხდეს შემდეგის გათვალისწინება:

– განსაკუთრებული წინა გასათავისუფლებელი და გათავისუფლების შემდგომი გეგმების საჭიროება, რომელიც შეეხება შესაბამის რისკებსა და საჭიროებებს;

– გათავისუფლების მიღების შესაძლებლობის შესაბამისი გათვალისწინება

და გათავისუფლების შემდგომ ნებისმიერი პროგრამების გაგრძელება, როგორებიცაა დაკავების განმალვობაში პატიმრების მიერ განხორციელებული ინტერვენციები ან მოქცევები;

– ციხის ადმინისტრაციასა და გათავისუფლების შემდგომ საზედამხებდველო ხელისუფლებას, საზოგადოებრივსა და სამედიცინო სამსახურებს შორის მჭიდრო ურთიერთობის მიღწევის საჭიროება.

34. სამუდამო და გრძელვადიანი პატიმრებისთვის პატიმრობიდან პირობით ვადამდე გათავისუფლების მინიჭება და იმპლემენტაცია შეიძლება ეფუძნებოდეს პირობით გათავისუფლების თაობაზე რეკომენდაციას (2003)22.

უკან დაბრუნებული პატიმრები

35. თუ პირობით გათავისუფლების გაუქმების შემდეგ სამუდამო ან გრძელვადიანი პატიმარი დაბრუნდება ციხეში, უნდა გაგრძელდეს უკვე ჩამოთვლილი პრინციპების მოქმედება. კერძოდ, უნდა მოხდეს რისკისა და კრიმინოგენული საჭიროებების შემდგომი შეფასება და გამოყენება შესაფერისი განთავსებისა და შემდგომი ინტერვენციების არჩევისათვის ადრეული გადასინჯვისა და საზოგადოებაში პატიმრის ხელახლა დამკვიდრების მომზადების მიზნით.

პერსონალი

36. ზოგადად, სამუშაოდ აყვანა, შერჩევა, ტრენინგი, მუშაობისა და მობილურობის გარემო, ისევე როგორც სამუდამო და სხვა გრძელვადიან პატიმრებთან პროფესიული ქცევა, უნდა ეფუძნებოდეს პრინციპებს, რომლებიც გათვალისწინებულია რეკომენდაციაში (97)12, სანქციისა და ზომების იმპლემენტაციაში ჩართული პერსონალის შესახებ.

37. ა. ვინაიდან სამუდამო და სხვა გრძელვადიან პატიმრებთან მომუშავე პერსონალს სჭირდება ამ პატიმრებისაგან წამოსულ სპეციფიკურ სირთულეებთან გამკლავება, მათ უნდა გაიარონ სპეციალური ტრენინგი, რომელიც საჭიროა მათი ვალდებულებებისათვის.

ბ. კერძოდ, პერსონალმა ტრენინგი უნდა გაიაროს, რათა ჰქონდეს დინამიკური უსაფრთხოების სრული აღქმა იმისათვის, რომ შეეძლოს უსაფრთხოების დაცვისათვის თავისი შეხედულებების გამოყენება მოვალეობების შესრულებისას.

გ. უფროსმა სპეციალისტმა და საზედამხედველო პერსონალმა დამატებით უნდა გაიარონ ტრენინგი იმისათვის, რომ ზედამხედველობა გაუწიონ და მხარი დაუჭირონ საბაზისო წოდების პერსონალს დინამიკური უსაფრთხოების გამოყენებაში.

38. გრძელვადიანი პატიმრების მიერ პერსონალის მანიპულაციის გაზრდილი რისკი სგამო, უნდა წახალისდეს პერსონალის მობილურობისა და როტაციის პრინციპი.

39. უნდა ეწყობოდეს რეგულარული შეხვედრები და დისკუსიები პერსონალის სხვადასხვა კატეგორიას შორის იმისათვის, რომ მიღწეულ იქნეს სწორი ბალანსი პატიმრების პრობლემების თანაგრძნობითგაგებასა და კონტროლის სიმკაცრეს შორის.

კვლევა

40. სამუდამო და გრძელვადიანი სასჯელების ეფექტების კვლევა უნდა განხორციელდეს იმ გარემოებებზე სპეციალური მითითებით, რომლებიც დიდ როლს თამაშობენ მავნე ეფექტების შეჩერებაში და ხელს უწყობენ ციხის ცხოვრებასთან კონსტრუქციულ ადაპტაციას.

41. უნდა ჩატარდეს და გამოქვეყნდეს შეფასებითი კვლევა იმ პროგრამის ეფექტურობის შესახებ, რომელიც შემუშავდა გათავისუფლების შემდგომ საზოგადოებაში ადაპტაციის გასაუმჯობესებლად.